«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 21 fevral (Cümə günü) tarixli 119-cu nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Pəncşənbə, Cümə, 20 cəmadiyələvvəl sənə 1337. 21 şubat sənə 1919.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir.

Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

Birinci dövri-ictima [sessiya]

11-inci iclas

18 fevral 1919, saat 2-dən 15 dəqiqə işləmiş açılır.

Sədr: Həsən bəy Ağayev

Katib: Əhməd Cövdət Pepinov

Sədr - Parlamanın iclası açılır. Divani-rəyasət ruznameyi-müzakirası [müzakirə gündəliyini] bu qərar ilə tərtib etmişdir:

1) Parlamanın mühafizəsi haqqındakı qanun layihəsi;

2) Parlaman binasının məxaric smetası;

3) Dəmiryol tarifəsinin təzyidi [artırılması] haqqındakı qanun layihəsi;

4) İki komisyon intixabı [seçkisi]: Ləvaehi-qanuniyyə [qanun layihələri] komisyonu və məmləkətin hasilatını hüsnidarə və ərzaq işlərini yaxşılaşdırmaq işlərinə baxan komissiya;

5) Varid [daxil] olmuş kağızlar, o cümlədən, məzuniyyət barəsində ərizələr, məbusların çıxması barəsindəki kağızlar və "Əhrar" firqəsinin bir təklifi və sairə.

Hərgah bu tərtibə etiraz edən yoxsa, qəbul olunur. Söz Aslan bəy Qardaşovundur.

Qardaşov - Əvvəla, bütün qanun layihələri müzakirə edilmədən əvvəl birər surətləri ümum fraksiyalara göndərilməlidir ki, fraksiyalar mövqeyi-müzakirəyə qonulacaq olan məsələlərlə qabaqca tanış olsunlar, tainki qanun müzakirə edilən zaman hər fraksiya öz fikrini söyləməyə imkan bulsun. Saniyən [ikinci olaraq] "Əhrar" fraksiyasının təklifi Məclisi-Məbusanın ümumi iclasında baxılmaq üçün verilməmişdir. Heyəti-rəyasətə vermişik, ya qəbul, yaxud rədd edər.

Sədr - Deməli, siz təklifinizin Parlamanda müzakirə edilməsini münasib görmürsünüz.

Qardaşov - Xayır!

Sədr - Mən özümə borc bilirəm, ərz edəyim ki, "Əhrar" fraksiyası Parlaman tərəfindən Şəki və Zaqatala mahallarına bir heyət göndərilməsini təklif edir. Lakin heyəti-rəyasət Parlamanın xəbəri olmadan bu məsələni yalnız başına həll edəmməz. Binaənileyh [ona görə], heyət göndərilməsi məsələsini Məclisi-Məbusanda müzakirəyə qoymağı münasib bildi. Madam ki, fraksiya özü məsələnin müzakirəsini arzu etməyir, o halda o məsələ qalsın. Keçəlim ikinci məsələyə. Qardaşov cənabları təklif edirlər ki, Parlamana idxal olunan bütün qanun layihələri müzakirə edilmək üçün qabaqca fraksiyalara göndərilsinlər. Hərgah bu təklifə etiraz yoxsa, qəbul olunur. Deməli qəbula keçir.

Bunu da ərz etməliyəm ki, ruznameyi-müzakirata daxil olanlardan başqa iki layihə varid olmuşdur. Birincisi qonşumuz Cibaliyyun [Dağlılar] Hökumətinə 10 milyon manat qərz [borc] buraxılması, ikincisi zavodlardan buraxılan ispirtoların "aksiz" altına alınması. Razı olsanız, bu məsələləri də ruznameyi-müzakirata daxil edəriz.

Səslər - Qəbuldur, qəbuldur!

Sədr — Bir də mən özümə borc bilirəm, məbuslara məlum edim ki, bu gün Parlamana Azərbaycan əhalisinin erməni qismindən də məbuslar gəlmişlərdir. Hələlik 5 məbus gəlmişdir. *(Soldan alqış)* Söz Maliyyə komissiyasının sədri Abuzər bəy Rzayevindir.

Abuzər bəy Rzayev - Məclisi-Məbusanın keçən iclaslarından birisində qət edilmişdi [qərara alınmışdı] ki, Parlamanın mühafizəsi üçün bir qorucu bölüyü təşkil olunsun. Məzkur [deyilən] qorucu bölüyün məxaric smetasını tərtib verərək Divani-rəyasət Maliyyə komisyonuna həvalə etmişdi. Şimdi komissiya büdcəni müzakirə etdikdən sonra iclas[a] təqdim edir. Bölüyün mövcudu 200 nəfərdən ibarətdir. Bunlardan 8-i baş nəfər, 192-si əsgər. Bundan əlavə, bölüyün bir komandanı, iki də müavini olur. İstərsənsiz bunların maaş xərclərini də ayrı-ayrı oxuyalım. *(Oxuyur)*

Azərbaycan Məclisi-Məbusanı xassə [xüsusi] qorucu bölüyünün təşkili layihəsi:

Parlamanın kəndinə məxsus qorucu bölüyü olmadığından, indiyədək bu yüksək idarənin mühafizəsi şəhər polis nəfərləri vasitəsilə icra olunurdu. Bu gün dəxi onların təhtimühafizəsindədir [mühafizəsi altındadır]. Bu hal şəhərin inzibatını azaltmaqla bərabər, şübhəsiz şəhərin mühafizəsi işlərinə dəxi sui-təsir edir. Bu sui-təsirin önünü almaq üçün və Məclisi-Məbusanın heysiyyətini nəzərə alıb, onun şərəfini mətlub [tələb olunan] bir dərəcədə saxlamaq üçün Azərbaycan Məclisi-Məbusanının öz təhti-idarəsində [idarəsi altında] bulunacaq bir qorucu təşkilatı yapılması lüzumu bədihi [açıq-aşkar] bir məsələ dərəcəsindədir. Divani-rəyasətin zənnincə, bu qorucu təşkilatı ibtidada [başlanğıcda] 200 nəfərdən əskik olmamaq şərti ilə yapılmalıdır. İki yüz vücudları sağlam, qeyrətli və əqidəli könüllülərdən mütəşəkkil bu bölük tamamilə Divani-rəyasət təhti-idarəsində olmaqla bərabər, əsgəri cəhətdən bilkülliyyə [tamamən] əsgəri komandanlarına itaət edib, onların tabeiyyətində [tabeçiliyində] və nəzarətində bulunacaqlardır. Bölüyün bütün məsarifi [xərcləri] Məclisi-Məbusan tərəfindən təmin edildiyi üçün bu təşkilat Məclisi-Məbusana məxsus bir əsgəri bölük şəklini alaraq "Məclisi-Məbusan xassə qorucu bölüyü" ismi ilə təsmiyə bulunur [adlanır]. Bir komandan ilə iki onun müavinindən başqa bölük nəfərləri əlbisələrini, yatacaq ləvazimatı ilə yeyəcək və içəcəklərini, əslihə və qeyri mayəhtaclarını [silahlarını və ehtiyacları olan digər əşyaları] hökumət xəzinəsindən alacaqlardır. Bölüyün daxili nizamı ilə başqa vəzifələrinin tərtibatını Divani-rəyasətin öhdəsinə buraxaraq, yalnız bölük nəfərlərinin əlbisələri üçün birdəfəlik mətlub məxariclə bərabər, onların bir sənəlik təəyyüşü məsarifi [iaşə xərcləri] və başqa məxaricin surətini bəyan etməyə keçəlim.

Məclisi-Məbusan bu bölük təşkilatını qəbul edərsə, yuxarıda zikr olan məxaricin rəf'i [ödənilməsi] üçün iki milyon iki yüz doxsan altı min rublə təxsis etməlidir [ayrılmalıdır].

Məxaric surəti

1) Bölük komandanı: ayda 2000 manat; onun iki müavini: hərəsinə ayda 1500 manat; baş nəfər [feldfebel] (8) hərəsi ayda 250 manat; adi nəfər (192) hərəsi ayda 200 manat; yekunu ildə 544 800 manat.

2) Hər əsgərə gündə: girvənkə yarım çörək, 8 misqal şəkər, yarım misqal çay, 3/4 ət, 5 manatlıq yağ və sair xörək ləvazimi; hər əsgərə əlbisə üçün ildə 2000 manat. Yekunu 1 333 700 manat.

3) Bölüyün yatacaq, mənzil və sair ləvazimatı:

1 - İyirmi odadan [otaqdan] ibarət bir mənzil. Otaqların biri dəftərxanaya, biri komandan dairəsinə, biri yemək odası, biri mətbəx, mütəbaqisi [qalanı] bölük üçün: iyirmi min manat;

2 - İşıq və yanacaq: iyirmi min manat;

3 - İki yüz dənə döşək, iki yüz üzü ilə 5000 manat, döşəyin otu 1800 manat;

4 - Altı yüz balış 4950 manat;

5 - Sap və zəhmət haqqı 1200 manat;

6 - Balışın otu 600 manat;

7 - Mərəfə altı yüz dənə 15 000 manat;

8 - Yun yorğan 40 000 manat;

9 - Məhrəba iki yüz dənə 1 100 manat.

Mətbəx ləvazimi: cümlətanı 178 383 manat 33 qəpik.

Məzkur büdcələrdə mülahizə olunmamış xərclərin unudulmasını nəzərə alaraq və fiatların günbəgün tərəqqisini dəxi hesaba alsaq, fövqəlzikr [yuxarıda deyilən] miqdarı iki milyon yarım manata iblağ etmək [çatdırmaq] lazım gəlir.

İştə iki yüz nəfərlə [əsgərlə] zabitanın [zabitlərin] bir sənəlik bütün məsarifi bu qərar ilədir:

Maaşları – 544 800 manat,

Təəyyüşləri – 1 610 200 manat,

Mənzil və mənzil ləvazimatı – 178 383 manat 33 qəpik.

Nəzərə alınmayan məsarif – 165 616 manat 67 qəpik.

Yekunu – 2 500 000 manat.

Əgər iki yüz nəfərin bir yüzü süvari olmasına Məclisi-Məbusan qərar versə, o vaxt fövqəlzikr məsarifə zeyldəki [aşağıdakı] məsarif dəxi əlavə olunmalıdır:

1 - Yüz at – 400 000 manat;

2 - Yüz yəhər – 150 000 manat;

3 - Yüz noxta və yüz çul – 15 000 manat;

4 - Yüz qılınc və yüz xəncər – 40 000 manat;

5 - Ot – 36 000 manat;

6 - Saman – 360 000 manat;

7 - Arpa – 360 000 manat;

8 - Dörd araba, dörd at – 20 000 manat;

9 - Araba atı xərci – 43 020 manat;

10 - Qaşov və sair mayəhtac — 20 000 manat.

Yekunu – 1 768 200 manat.

Maliyyə büdcəsi komisyonunun 17 fevral 1919 tarixli bərətülqövlündən [protokolundan] iqtibas:

Məclisi-Məbusan Divani-rəyasəti tərəfindən təqdim olunan Məclisi-Məbusan xassə qorucu bölüyünün təşkili xüsusundakı qanun layihəsi müzakirə olunaraq atidəki [aşağıdakı] təshih ilə qəbul olunması qət edilir [qərara alınır]:

1 - Çörəyin girvənkəsi 3 rublə şərti ilə bölüyün bir sənəlik xörək xərci 330 000 manat;

2 - Ətin putu 150 manat şərti ilə bölüyün bir sənəlik xərci 202 500 manat;

3 - Bölüyün bir sənəlik təəyyüş [iaşə] məsarifi 1 333 700 manat;

4 - Çəngəl-bıçaq üçün 14 000 manat;

5 - Çay içməyə qab üçün 600 manat;

6 - Kağız və qeyri dəftərxana ləvazimi üçün 6 000 manat;

7 - Bölüyün yanacaq, mənzil, mətbəx və sair ləvazimat məxaric 138 103 manat;

8 - Bölüyünün bir yüzünün süvari olması qəbul edilməyir. Fəqət, bölüyün ehtiyacı üçün iki araba ilə iki at lazım görülür. Bunların alınması və saxlanması xüsusunda aşağıdakı məxaric qəbul olunur:

1) İki araba, iki at – 10 000 manat;

2) Atlar üçün bir sənəlik yem xərci 21 600 manat;

3) Vedrə və qeyri ləvazim 400 manat.

Yekunu – 32 000 manat.

9 - Binaənileyh, bölük nəfəratı və komandalarına veriləcək maaş 544 800 manat; bölüyün bir sənəlik təəyyüş məsarifi 1 333 700 manat; mənzil, yatacaq və sairə 138 103 manat 33 qəpik; iki araba, iki at və onların saxlanılması məsarifi 32 000 manat və nəzərə alınmayan məsarif 151 396 manat 67 qəpik olmaq üzrə bölüyün bir sənəlik məxaricinin yekunu iki milyon iki yüz min manat (2 200 000) olmalıdır.

Sədr - Söz istəyən varsa, buyursun. *(Sükut)* Bu barədə danışmaq istəyən yox isə... *(Qara bəy yerindən: Var, var.)* Söz Qara bəyindir.

Qara bəy [Qarabəyli] ("İttihad") - Layihə müfəssələn oxundu. Diqqət ediniz: komandana ayda 2000; müavinlərinə ayda 1500 manat təyin edilmişdir. Biz bu maaşı az hesab ediriz. Çünki onlara məvacibdən başqa bir şey verilməyir. O məvaciblə xidmət edilməz. Bunların maaşlarını artırıb, yaşayışlarını təmin etməlisiniz. Biz təklif ediriz komandana ayda 3000 və müavinlərinə 2400 manat maaş təyin edilsin.

[Abbasqulu] Kazımzadə - "Müsavat" tərəfindən buna etiraz yoxdur.

Sədr - Söz istəyən yoxsa, axırıncı söz məruzəçinindir.

Abuzər bəy - Mən də təklif edərdim ki, komandana 3000, müavinlərinə 2400 manat maaş təyin edilsin.

Sədr - Deməli, məruzəçi özü də etiraz etməyir. Şimdi maddəbə-maddə oxuyalım.

Katib - *(Birinci maddəni oxuyur)*

Məhəmməd Əmin *(yerindən)* - Bəzi istilah [terminlər] barəsində bir neçə söz söyləmək istərdim.

Sədr - İstilah barəsindəmi?

M. Ə. *(yerindən)* - Əvət, əvət, istilah barəsində.

Sədr - Buyurunuz!

Məhəmməd Əmin - Bu alayın məxsusi ismi Parlamanda qəbul edilib qoruqçu bölüyü təsmiyə edildi. İndi isə Parlaman xassə fövcü [xüsusi dəstəsi] oxundu. Təklif edərdim Parlamanın əvvəlcə qəbul etmiş olduğu qoruqçu bölüyü sözü qalıb, xassə sözü atılsın.

Sədr - Deməli, siz xassə sözünə etiraz edirsiniz?

M. Ə. - Əvət, həm xassə sözünə, həm də fövc olmasın.

Sədr - Fövc sözü yoxdur, qoruqçudur.

M. Ə. - Mən fövc eşitdim.

Sədr - Xayır, fövc deyil. Birinci maddəni kim qəbul edirsə əlini qaldırsın.

M. Ə. - Sözüm var.

Sədr - Nə barədə?

M. Ə. - Bu maddə haqqında.

Sədr - Buyurun.

M. Ə. - Təklif edərdim bölüyün məxsusi ismi ki, Parlaman qəbul etmişdi – "Qoruçu bölüyü" layihənin hər yerində bu adla yazılsın. Bu oxunan maddədə dəxi xass fövcü bölüyü nəqsdir [nöqsanlıqdır, qüsurdur]. Hər yerdə "Qorucu bölüyü" əvəz edildiyi kimi bu maddədə də əvəz edilməlidir.

[Səməd ağa] Ağamalıoğlu *(yerindən)* - Doğrudur!

Sədr - Birinci maddəni eşitdiniz. Mən onu səsə qoyuram. Hər kəs etiraz etməyirsə, əlini qaldırsın. *(Əllər qalxırlar)* Etiraz yoxdur. Deməli, müttəhidülqövl [yekdilliklə] qəbul olunur.

Katib - *(İkinci maddəni oxuyur)*

Sədr - Hər kəs ikinci maddəni qəbul edir əlin[i] qaldırsın. *(Əllər qalxır)* Deməli, ikinci maddə ittifaqi-ara [səs birliyi] ilə qəbul olunur.

Katib - *(Üçüncü maddəni oxuyur)*

Sədr - Xahiş edirəm etiraz edən varsa, əlini qaldırsın. *(Əl qaldıran yoxdur)* Deməli, etiraz edən yoxdur. Müttəhidülrəy [yekdilliklə] qəbul olunur.

Katib - *(Dördüncü maddəni oxuyur)*

Səslər - Komandan ilə müavinlərinin maaşını artırdıq. Ona görə bu məbləği də artırmalıdır.

Abuzər bəy - Bu smeta bir illikdir. Bir ilin də iki ayı getmişdir. O iki ayın pulu bunun üstünə gələrsə, smetanı artırmaq lazım gəlməz.

Sədr - Onda nə qədər təvafüt edər?

Abuzər bəy - 302 600 manat.

Sədr - Axırıncı maddə, deməli, böylə qəbul olunur: Smeta yekunu 2 200 000 manat, bu şərtlə ki, komandana ayda 3 000, müavinlərin hərəsinə 2 500 manat verilsin. Hər kim bunu qəbula razı deyilsə, əlini qaldırsın. *(Etiraz edən yoxdur)* Deməli, qəbul olunur. Şimdi qanunu tamamən səsə qoyuram. Hər kim bu qanuna etiraz edirsə, əlin[i] qaldırsın. *(Əl qaldıran yoxdur)* Deməli, etiraz yoxdur. Qanun müttəhidülrəy qəbul olunur. Qəbul olunan layiheyi-qanuniyyə budur:

1) Azərbaycan Məclisi-Məbusanının mühafizəsi üçün iki yüz nəfərdən mütəşəkkil bir qorucu bölüyü təşkil olunur.

2) Qorucu bölüyü Məclisi-Məbusan Divani-Rəyasəti təhti-idarəsində bulunacaqdır.

3) Qorucu bölüyünə komandanlar və nəfərlər dəvəti rəyasət ixtiyarındadır.

4) Qorucu bölüyünün məsarifi üçün bu layihəyə əlavə olunan məsarif surəti üzrə sənədə 2 200 000 manat dövlət xəzinəsindən buraxılır.

Sədr - Növbədəki məsələ Parlaman mülkünün məxaric smetasıdır. Söz Büdcə-maliyyə komisyonu sədri Abuzər bəy Rzayevindir.

Abuzər bəy - *(oxuyur):*

1. Məclisi-Məbusan nəzarətçisi (1) ayda 1000 manat, nəzarətçi müavini (1) ayda 800 manat, qapıçı (3) ayda 550 manat; xidmətçi (4) ayda 550 manat; sil-süpürüçü ayda 550 manat; dalandar (2) ayda 550 manat.

2. 1919-cu il müddətinə lazım olan yanacaq: 5 ay müddətinə 34 soba üçün: neft - 9946 manat, kaburetka (yağlı) 520 manat.

3. Mənzillərin işığı 13000 manat;

4. Zənglərin tərtibi 4800 manat;

5. 8 telefon və 5 əlavəsi 6500 manat;

6. Təmirati-cariyyə [cari təmir işləri] 6000 manat;

7. Su pulu və qapı, pəncərə və sairənin təmizlənməsi 18 000 manat;

8. Dəftərxana üçün qənd, çay - ildə 8000 manat;

9. Səndalyə [kürsü] və sair ləvazim 100 000 manat;

10. Xüsusi ittifaqlarda [hallarda] müavinəti-nəqdiyyə [pul yardımı] 12 000 manat.

Cümlətan yekunu – 286 566 manat.

Maliyyə komisyonu bu layihəyə baxaraq bəzi yerlərini təshih etmişdir. İştə bərətülqövl [protokol]:

Məclisi-Məbusana ləvazim heyəti tərəfindən Parlaman mülkünün və onun xədəmə [xadimə, xidmətçi] və məmurlarının məxarici haqqında təqdim olunan smeta müzakirə edilərək atidəki [aşağıdaki] təshihlə qəbul olunur:

1. Birinci maddə 4-üncü fəsil: 4 xidmətçi əvəzinə 2 olmalıdır.

2. Üçüncü maddədəki işıq xərci 3000 manat olmalıdır.

3. Beşinci maddə telefon xərci 3000 manat olmalıdır.

4. Altıncı maddədə göstərilən xərc 3000 manat olmalıdır.

5. Yeddinci maddədəki xərc 1000 manat olmalıdır.

6. Səkkizinci maddədən qəndi çıxarmalı və xərc 6000 manat olmalıdır.

7. Onuncu maddədəki xərc 253 216 manat olmalıdır.

Sədr - Bu barədə danışmaq istəyən varsa, buyursun. Parlaman etiraz etməyirsə, səsə qoyuram. *(Ruscaya tərcümə edir)* Parlaman binasının məxarici 1918 dekabr ayı ilə bərabər 13 ay müddətinə Maliyyə komisyonu tərəfindən 253 216 manat qəbul olunur. Təfsilatı eşitdiniz. Hər kəs bunu qəbul edirsə, əlini qaldırsın. *(Əllər qalxır)* Deməli, müttəhidülrəy qəbul olunur.

(yenə var)

SÜLH ƏTRAFINDA

Vilsonun nitqi

Düşənbə [bazar ertəsi] günü Avamlar Kamerasında [İcmalar Palatasında] Amerika Rəisi-cümhuru [Prezidenti] bir nitq irad edərkən [söylərkən] demişdir:

"Bu axırıncı dörd ildə öylə işlər vüqu buldu ki, Reynin ətrafında olan dövlətləri, yəni Almaniya, Polşa, Asiya, Rusiyanı əhatə edən və birləşdirən azad bir ittifaq şəklinin lüzumunu anlatmışdır. Bəzi açıq məsələlər vardır ki, imdilikdə onlara cavab vermək mümkün deyildir. Fransa hal-hazırda qorxulu və açıq məsələlər qarşısındadır. Hərgah Fransa tənha qalarsa, o zaman daimi surətdə müsəllah [silahlı] olmağa məcbur olacaqdır. Bu da Fransa üçün, təbii, ağır olacaqdır. Bu isə yalnız Fransa üçün deyil, sairləri üçün də təhəmmül qəbul etməz [dözülməz] bir işdir. Bu halda isə onlar daima hər bir ehtimala qarşı müsəllah olmalıdırlar.

Bu da inkaredilməz bir həqiqətdir ki, cahan hökmranları ancaq öz dərdində olub millətləri yadlarından çıxarmışlardır. Onlar isə camaat dərdinə qalıb da onları hər bir afətdən müdafiə etməlidirlər. Şimdi onlar bilirlər ki, buna nail olmaq üçün yeganə yol bütün cahanın Fransanı, xətrədə [təhlükədə] olan sair məmləkəti xilas etməyə hazır olmalarıdır."

* Parisdən xəbər verirlər ki, beş böyük dövlətlərin nümayəndələri Almaniya və Amerika müstəmləkələri barəsində məşvərət və mübadileyi-əfkarda [fikir mübadiləsində] bulunmuşlardır. Muxtariyyətli müstəmləkə nümayəndələri və Fransanın müstəmləkə vəziri markiz Salvaqo Raqqi məşvərətdə isbati-vücud [iştirak] etmişlərdir. Asiyada türklərdən alınan yerlər və müstəmləkələrin idarəsi barəsində etilaf [razılaşma] əmələ gəlmişdir. Nahardan sonra olan şurada isə Belçika nümayəndəsi Orta hazır olub Konqo barəsində Belçikanın rəyini bildirmişdir. Sonra qət olunmuşdur Versaldakı Müttəfiqlərin hərbi nümayəndələrinə təklif edilsin ki, Türkiyə imperiyasına sülh və müsalimət [əmin-amanlıq] bərpasından ötrü göndəriləcək qüvvə Müttəfiqlər arasında təqsim edilsin [bölünsün].

* Mövsuq [etibarlı] mənbələrdən xəbər verilir ki, Almaniya tərəfindən təslim edilən 31 ədəd sualtı qayıqları bu qərarla təqsim edilmişdir: Fransaya 10, İtaliyaya 10, Yaponiyaya 7, Amerikaya 4.

Cəmiyyəti-Əqvam planı

Paris - Bu gün konfransa Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] barəsində zeyldəki [aşağıdakı] plan idxal eyləmişdir.

A maddəsi: Cahan müvazinəsini müdafiə etmək və bunu qövldən feilə [sözdən əmələ] gətirmək qəsdi ilə cahan müvazinəsini saxlamaq üçün Cəmiyyəti-Əqvam təşkil etmək lazımdır. Cəmiyyəti-Əqvam beynəlmiləl himayə altında olmalı və tədbirlər ittixaz etməlidir [tədbirlər görməlidir] ki, yeni müharibə bir daha təkərrür etməsin.

B maddəsi: Cəmiyyəti-Əqvam sülh müahidənaməsinin [sazişinin] toplayıcı qismini təşkil edərək qapısı bütün mədəni millətlər üçün açıq olmalıdır.

C maddəsi: Cəmiyyəti-Əqvam üzvləri tez-tez konfranslar qurub görüşə bilərlər. Lakin daimi bir müəssisəsi olmalıdır. Bu müəssisə Cəmiyyəti-Əqvam işlərini idarə edəcəkdir.

Bundan əlavə, konfrans Müttəfiq dövlətlər nümayəndələrindən ibarət xüsusi bir komitə təşkil etməlidir. Bu komitə Cəmiyyəti-Əqvamın müharibə qanunlarının pozulmasına aid olan qismini tərtib verir. Beş böyük dövlətlərin ikişər nümayəndələrindən ibarət bir komitə təşkil edilməli və bunlar zeyldəki [aşağıdakı] məsələlərə baxmalıdırlar:

1) Müharibə başlayanların məsuliyyəti.

2) Müharibə qanunlarının xələldar edilməsinə [pozulmasına] aid məsələlər. Almaniya və onun müttəfiqlərinin quru, hava və dəniz müharibələrində işlətdikləri üsullar.

3) Düşmən qüvvələrinin xüsusi vahidləri tərəfindən, o cümlədən Almaniya ərkani-hərb [qərargah] üzvləri tərəfindən edilən təhqirlərin məsuliyyəti.

4) Təhqir edilən şəxslərin mühakiməsindən ötrü tribunal təşkili.

5) Böyük dövlətlərin üçər, Belçika, Yunanıstan, Lehistan [Polşa], Romanya və Serbiyanın ikişər nümayəndəsindən ibarət bir komissiya təşkili: a) Bu komissiyanın görəcəyi işlər, təvizat [kompensasiyalar] olmaq üzrə düşmənlər tərəfindən veriləcək məbləğin təxmini; b) Onların nə qədər məbləğ verə biləcəyini təyin eyləmək; bu pulların alınmasına möhlət.

O ki, qaldı əmələ [fəhlə] və ticarət məsələsinə, bunun üçün də böyük dövlətlərin ikişər nümayəndələrindən ibarət bir komitə təşkil edilməlidir. Bu komitəyə ikinci dərəcə dövlətlərin ümumundan 5 nümayəndə verilməlidir. Bu komitə beynəlmiləl nöqteyi-nəzəri ilə zəhmət şəraitini [əmək şərtlərini] müzakirə, zəhmət şəraitini asanlaşdırmaq üçün beynəlmiləl tədbirlər ittixaz edəcəkdirlər.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Bolşeviklərin təslimi

Tiflis - 18 fevral, Hərbiyyə Nəzarəti xəbər verir:

1919-cu sənə fevralının 10-da Vladiqafqaz işğalından sonra Könüllü qoşunlar bolşevikləri təqib etdiklərindən dolayı bolşeviklər Vladiqafqazın səkkiz verstliyində möhkəm səngər işğal edərək gürcülərin Qazıbəy sərhədinə qarşı qüvvə yeridirlər. Dava fevralın 11-dən başlanıb, tam bir gün çəkmişdir. Fevralın 12-dən bizim qoşunların rəisi yanına bolşeviklər tərəfindən bir heyət gələrək, bolşeviklərin gürcü torpağına buraxılmalarını xahiş etmişdirlər. Buna da səbəb Vladiqafqaz tərəfindən Könüllülərin hücumda bulunduqlarıdır. Naçalnik bolşeviklərin bu ricasını rədd etmişdir. Fevralın 12-də gecə bolşeviklər ciddi surətdə Gürcüstan sərhədində olan qoşunlara hücum edib, şiddətli top atəşi açırlar. Bizim səngərlərə yaxınlaşmaqda olan bolşeviklərin kəşfiyyatçı dəstələri tüfəng və pulemyot atəşi ilə püskürdülmüşlərdir. Bizim qoşunların naçalniki bolşeviklərə qarşı əks-hücum başlayıb, bolşeviklərlə qayət dəhşətli müharibə gedir. Əks-hücuma keçən qoşunlarımız bolşevikləri böyük tələfatla geri oturtmuşlardır. Bu əhvaldan sonra bolşeviklər arasında qarqaşalıq başlanır və bizə təslim olmağa məcbur olurlar. 3000 nəfərdən ibarət olan bolşeviklər tərksilah etdirilib dərhal Qazıbəyə göndərilirlər. Sonra 500 nəfərdən ibarət olan bir dəstə Voyenni Gürcüstan Yolu [Hərbi Gürcüstan Yolu] ilə Mesxetə göndərilmişlərdir. Fevralın 13-də saat 10-da sərhədimizə Könüllü qoşunların nümayəndəsi gəlib, bolşeviklərin sərhəddən keçdikləri barəsində danışığa girişmişlər. Bizim cavabımızdan məmnun qalan Könüllü ordu heyəti Könüllülərlə Gürcüstan əlaqəsinin gözəl olacağına ümidlər vermişlərdir.

Şeydemanın məramnaməsi

Tiflis – (İngilis mətbuatı). Şeydeman yeni Almaniya Hökumətinin Baş nazirliyinə təyin edilmişdir. Şeydeman Almaniya Milli Məclisinə müraciət edərək demişdir ki, yaxın gələcəyin məsələləri bundan ibarət olmalıdır: bütün dövlət hissələrinin vahidliyini güclü mərkəzi hökumət sayəsində müdafiə etmək, bilatəxir [dərhal] sülh əqdi, Vilson məramnaməsinə mülhəq olmaq [qoşulmaq], hər növ təcavüz və müsəlləh [silahlı] sülhdən imtina etmək, Almaniya müstəmləkələrinin torpaqlarının iadəsi [qaytarılması], Almaniyanının Cəmiyyəti-Əqvama [Millətlər Cəmiyyətinə] idxalı və Almaniya Cəmiyyəti-Əqvamda sair millətlər kimi həmhüquq olmalı, ümumi tərksilah, məşrut həkəm [Konstitusional Arbitr] təyini, gizli diploma [tiyanın] ləğvi və sairə.

VİLSONUN NİTQİ

Parisdən xəbər verirlər ki, Rəisi-cümhur Vilson Sülh Konfransında böylə bir nitq irad etmişdir [söyləmişdir]:

"Cənab sədr, zənnimcə bu Sülh Konfransında Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər Cəmiyyəti] məsələsini azadə bir surətdə müzakirə etmək ixtiyarına malik olmaq böyük bir imtiyazdır.

Biz bura iki məqsəd üçün gəldik. Əvvəla, iqtizasınca [lazımi surətdə] möhkəm əsaslar bərpa etmək üçün və saniyən [ikinci olaraq] bütün cahan sülhünü təmin etmək üçün nəinki qərarlar çıxarmaqla, bəlkə bu sülhü həmişəlik mühafizə edici şərait vücuda gətirmək üçün.

Zənnimcə, bu ümumi məqsədlərə nail olmaq üçün Cəmiyyəti-Əqvam lazımdır. Həmin qərardadlarla əlaqədar olan bir çox məsələlər ola bilər ki, ultimatum qərarı kimi qəti surətdə hazır olmasınlar. Məndən ötrü aşkardır ki, bu qərarlardan bir çoxları gələcəkdə müzakirə olunmağa möhtac olacaqlardır. Biz çıxardığımız qərarlardan bir çoxları bir para təbəddülata [dəyişikliyə] möhtac olacaqdır. Çünki bu məsələlərdən bir paraları mənim öz təcrübəmə görə hal-hazırda müzakirə edilməyə əlverişli deyildirlər. Buna görə biz öylə bir aparat bərpa etməliyik ki, bunun köməyi ilə konfransın fəaliyyətindən bir nəticə hasil olsun.

Biz buraya hal-hazırda lazım olan qanunlar qoymaqdan artıq, daha böyük məqsədlər üçün cəm olmuşuq. Mən mübaliğəsiz deyə bilərəm ki, biz hökumət və xalq nümayəndələri hesab olunuruq. Hökumət dairələrini təmin etmək kifayət etməz. İnsaniyyət amalını təmin etmək lazımdır. Bu aləmşümul [bütün dünyanı əhatə edən] müharibənin ağırlığı müharibəyə girişmiş bütün məmləkət əhlinin hamısını xariqüladə bir qüvvə ilə əzmişdir. Müharibə ağırlığının qocaları, arvad və uşaqları və bütün insanları nə qədər təziq altına almasını dübarə burada təsvir etməyə hacət yoxdur. İndi bu millətlər bizə müraciətlə onları mühafizə edici bir sülhlə dübarə bu müharibə ağırlığını görməməyi xahiş edirlər.

Mən bunu təsdiq edirəm ki, bu millətlər ancaq müharibədən sonra öz nümayəndələrinin cəm olacaqları və bu qurbanlara bir nəhayət verilməsi üçün əllərindən gəldiyi qədər çalışacaqları ümidi ilə müharibə ağırlığına tabavər olmuşlardır [dözmüşlər]. Buna görə bizim ən ali vəzifəmiz sülhün davamı və ədalətin hökmfərma [hakim] olması üçün daimi şərait bərpa etməkdən ibarətdir. Bizim buraya cəm olmağımızdan ən ümdə məqsəd budur.

Sülh Konfransının qərarları sonradan dəyişmək üçün müvəqqəti də ola bilər. Lakin sülh və ədalət mənafeyi haqqında millətlər hərəkatı möhkəm olmalıdır. Buna görə biz bunun nə qədər mümkün olduğu üçün sülh xəritəsini təsəvvürə almalıyız.

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 21 fevral (Cümə günü) tarixli 119-cu nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Məgər dəhşətli deyildir ki, indiki elmi ixtiraatlar [ixtiralar] ancaq mədəniyyəti xarabazara döndürmək üçün tətbiq edilir? Qalib gəldiyimiz düşmənin əlində bir neçə mühüm ixtiralar var idi ki, bunu da mükəmməl və təcili təxribat üçün sərf etmişdir. Ancaq daimi və sıxı köməkliklə elm kimi müsəlləh qüvvələrin də mədəniyyət sərhədində dayanmalarını təqib etməliyik. Amerika Hökuməti bu məsələdə burada isbati-vücud [iştirak] edən başqa hökumətlərdən az maraqlıdır. Bəhrimühit [Sakit okean] sayəsində Amerika Hökuməti hücuma az məruz olmuşdur. Buna baxmayaraq Amerika Hökumətinin iştirakı qorxudan deyil, bu mühariba məqsədi olan amaldan vücuda gəlmişdir. Amerika Hökuməti müharibəyə girişdikdə Yevropa, Asiya və başqa məmləkət siyasətinə müdaxilə etmək niyyətində olmamışdır.

Bütün dünya hiss etdiyi kimi, Amerika Hökuməti də bu fikirdə idi ki, müharibənin gedişindən asılı ancaq bir məqsəd vardır. Bu məqsəd də bütün aləmi-bəşəriyyətin azadəlik və ədalətə nail olmalarından ibarətdir. Buna görə, hərgah bu müharibənin qəti surətdə həlli ancaq bir tək Yevropa məsələlərinin həlli ilə məhdud edilsəydi, o zaman Amerikanın bu müharibədə iştirakı yersiz olardı və hərgah bu təminatlar bütün cahan sülhünə daimi nəzarət etməkdən ibarət olmasaydı, Amerika bu qərarların təminatında iştirak etməzdi. Buna görə, zənnimcə, biz Cəmiyyəti-Əqvamı quru bir rəsmiyyət deyil, həyata müstəid [yaşamağa qadir] bir müəs sisə kimi vücuda gətirməliyik.

Cəmiyyəti-Əqvamın həyata müstəid olması bir müşkilatı həll etmək deyil, hamı millətlərin mənafeyini mühafiza etməkdən ibarət olmalıdır. Cəmiyyəti-Əqvam millətlərin gözü mənziləsində [yerində] olub millətlərin mənafeyini diqqətli bir surətdə mühafiza etməlidir. Hərgah biz Cəmiyyəti-Əqvamı bu tövr bir həyata müstəid hala gətirmazsək, hamı millətlərin etibarını itirmiş olarıq. Bəhri-mühiti adlayıb bura gələndən indiyə qədər bu millətlərdən bir çoxlarının məmləkətini gəzib, hər dəfə onların Cəmiyyəti-Əqvama ümidvar olduqları səsini eşitmişəm.

Həzərat! Başəriyyətin mümtaz [seçilmiş] sinifləri artıq hökmran deyildirlər. Başəriyyətin müqəddəratı bütün cahanın sadə xalqı əlindədir. Onları təmin etməklə onların qazanmış olduğunuz etibarını həqiqətə çıxarmış olarsınız. Hərgah bunu ifa etməsəniz, o zaman heç bir şey bütün cahan sülhünü bərpa və ya möhkəm edə bilməz.

Zənnimcə, Cəmiyyəti-Əqvamın bu ali layihəsinin Amerika nümayəndələri tərəfindən nə məqsədlə müdafiə olunmasını siz hamınız anlayırsınız. Biz bu layihəyə bu müharibədə olan amal və məqsədimizi ibraz edən [göstərən] məsələlərin açarı kimi baxırıq. Bu layihani Müttəfiq millətlər öz qərarlarına əsas kimi qəbul etmişlərdir. Hərgah biz bu layihənin vücuda gəlməsi üçün çalışmayıb və vətənimizə qayıdarsaq, vətəndaşlarımız tərəfindən narazılığa düçar olarız. Çünki onlar əsl demokrat olduqlarına görə tələb edirlər ki, onların nümayəndələri öz fikirlərini deyil, onların amalını ibraz etməlidirlər. Onlar tələb edirlər ki, onların nümayəndələri onlara xidmət etmiş olsunlar. Onların özgə bir sözləri yoxdur. Biz onların əmrini yerinə yetirməliyik. Odur ki, biz də bu əmri böyük məmnuniyyət və ruh yüksəkliyi ilə ifa edirik. Çünki bu binanın hər bir hissəsinə sərfi-qeyrət etdiyimiz qədər bütün binanın əsasına da qüvvəmizi sərf etmişik. Biz bu binanın heç bir hissəsini qopara bilmərik. Çünki bizim əsasımız bütün cahan sülhündən və ədalətli surətdə bunu düşünməkdən ibarətdir ki, biz burada millətlərin hökmranı ədd [hesab] olunmayıb, ancaq bunu təqib etməliyik ki, bütün cahan millətləri biz göstərdiyimiz kimi deyil, özləri özlərini idarə etsinlər.

Biz buraya cəm olmaqla bu müharibə səbəblərinin məhv olmasını təqib etməliyiz. Bu səbəblər mülki və əsgəri [hərbi] balaca bir dəstə hökmranların xüsusi işləri olmuşdur ki, böyük dövlətlər kiçik dövlətlər üzərinə hücum etmişlərdir.

Bu səbəblər sülh gücünə tabe olmayan məmləkətləri öz əllərində saxlayırdılar. Bu səbəblər öz arzularını əmələ gətirməkdən ötrü az bir dəstə adamlar tərəfindən tətbiq edilmişdir. Sülh ancaq bu səbəblərin məhv və bərtərəf edilməsi [aradan qaldırılması] ilə əqd oluna [bağlana] bilər. Buna görə Amerika hökuməti bu səbəblərin aradan qaldırılması üçün ittixaz ediləcək [müracət ediləcək] yollara mümaniət [maneçilik] göstərməyir. Amerika Hökuməti öz hərəkatı binasına təbəddülatsız əsaslar [bünövrəsinə dəyişməz prinsiplər] qoymuşdur və Allaha şükür olsun ki, bu əsaslar bu işə iştirak edən hamı adamlar tərəfindən qərarlar binası kimi qəbul edilmişdir.

Cənab sədr! Mən ümidvaram ki, bizim əsaslarımızın həqiqətdə tətbiq edildiyi aşkar olduğu zaman bütün cahan xalqının ürəyində olan ağırlığı qaldırmış olarıq. Biz bu saat xüsusi bir haldayıq. Mən küçədə getdiyim zaman hər yerdə Amerika libasında olanlara rast gəlirəm. Bu adamlar, biz öz məqsədimizi ibraz etdikdən və məqsədimizə çatmaqdan ötrü müharibəyə dəvət etdiyim adamlardır. Onlar buraya müharibəni deyil, işi qazanmaqdan ötrü hadi [doğru yola dəvət edən şəxs] olaraq gəlmişlərdir. Mən onların qarşısında məsulam. Çünki nail olmaqdan ötrü ibraz etdiyim məqsəd üçün onları müharibəyə dəvət etmişəm. Mən də onlar kimi hadi olub, onların mübarizə etdikləri işin vücuda gəlməsi üçün hər nə olmuş olsa da əlimdən gəldiyi qədər çalışmalıyam.

Mən bu amalın bir tək biz deyil, gün-gündən hər yerdə mübarizi olduğuna inandıqca kəndimi xoşbəxt ədd [hesab] edirəm. Hərçənd biz Yevropa və Şərq siyasətlərinə qatışmayırız, amma bununla bərabər mən bu sözləri onun üçün deyirəm ki, siz biləsiniz nə üçün bizə danışmaq ixtiyarı verilir, hər işin açarı nədən ibarətdir və nə üçün bu xüsusda müzakirə açmağı sədr mənə mühəvvəl etmişdir [tapşırmışdır]. Bu ona görə deyil ki, bir tək biz bu amalın tərəfdarı idik, bəlkə sizə icrayi-təsir etməkdir. Mən ancaq bəşəriyyətin hüsn-təvaccöhü olan öz məsərrətimizi [sevincimizi] sizə izhar etməyə çalışdım. Zənnimcə, bu amal üçün bütün dünya nəbzinin atması hiss edilməkdədir."

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

Məsai Nəzarətində

Ərzaq Nəzarəti Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] müraciətən məlum etmişdir ki, "Kooperatsiya" cəmiyyəti dövləti xidmətçilərə öz qiyməti ilə ərzaq buraxacaqdır. Nəzarət Məsai Nəzarətinə xidmətçilərə lazım olacaq ərzağın siyahısını Məsai Nəzarətinə göndərmişdir.

Təftiş Nəzarətində

Dövlət Müfəttişi naziri Əliağa Həsənov tərəfindən Parlaman və Şurayi-Vükəlaya [Nazirlər Kabinetinə] təqdim edilmək üçün Dövlət Müfəttişi Nəzarəti Şurası təsisi barəsində qanun layihəsi tərtib edilməkdədir. Şuranın nə yolda hərəkət etməsi üçün nizamnamə dəxi tərtib ediləcəkdir.

Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətində

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Maştağa kəndindəki Mərkəzi Ev Komitəsi təqsim [paylama] məntəqələrinə fəqirlərə paylamaq üçün 90 put buğda, 285 put arpa göndərmişdir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarəti Mərkəzi Ev Komitəsinə iaşə məntəqələrinə xərc olunmaq üçün 100 min rublə vermişdir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə naziri həzrətləri Gəncəyə azim olmuşdur [getmişdir]. Nazir İrəvan quberniyasından Gədəbəy kəndinə cəm olmuş qaçqınların əhvalını məhəllində [yerində] öyrənib müavinət [yardım] etmək üçün iqdamatda [təşəbbüsdə] bulunacaqdır.

Məsai Nəzarətində

Ərzaq Nəzarəti, Kəsbkarlar İttifaqı [Həmkarlar İttifaqı] tərəfindən aldığı əlaqəni [rəsmi məktubu] Məsai Nəzarətinə göndərmişdir. Kəsbkarlar İttifaqı Nəzarətdən sual etmişdir ki, İttifaq Nəzarət və hökumət xidmətlərində olan xidmətçilərin işlərinə müdaxilə edə biləcəklərmi və ya yox?

Dövlət Müfəttişi Nəzarətində

- Dövlət Müfəttişliyi Nəzarəti müdiri Ə[li] A[ğa] Həsənov cənablarının binagüzarlığına [sərəncamına] görə Ərzaq Nəzarətinə müfəttişlər göndərilmişdir ki, müvazinə, aktiv, passiv və sairlərini təftiş etsin.

- Hökumətin 29 dekabr tarixli qərardadı əsası ilə Dövlət Müfəttişliyi müdiri Həsənovun binagüzarlığı ilə Hərbiyyə Nəzarəti və onun təhti-idarəsində [idarəsi altında] bulunan müəssisələrdə işləri aydınlaşdırmaq üçün Gəncə şəhərinə məmurlar göndərilmişdir. İşlər aydınlaşdırılaraq məruzə verildikdən sonra Dövlət Müfəttişliyi İdarəsi müdiri tərəfindən Hərbiyyə Nəzarəti hesabatını təhqiq üçün bir şöbə açılması haqqındakı layihəni Müfəttişlik müdiri təsdiq etmişdir. Şöbə müdirinə təklif edilmişdir təcili surətdə bu şöbə üçün dəsturüləməl [nizamnamə] və qanun layihəsi tərtib verib Dövlət Müfəttişinə təsdiq üçün təqdim etsin.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Siyasi nümayəndənin əziməti

Dünən sürət qatarı ilə Ermənistan Cümhuriyyəti hökumətinə təyin edilmiş olan Məhəmməd xan Təkinski İrəvana hərəkət və əzimət eyləmişdir [yola düşmüşdür]. Nümayəndəni istasyonda Bakı qubernatoru Rəşid bəy Axundzadə, qalabəyi [polismeyster] Yadigarov, vitse-qubernator Axıcanov və qeyri hökumət məmurları müşayiət etmişlərdir.

Cəbbəxananın təhvil verilməsi

Dünən Bayılov cəbbəxanası yük avtomobilləri ilə daşınaraq Azərbaycan Hökumətinə təhvil verilirdi. Təfsilat sonra.

Yeni qalabəyi müavini

İstefaya çıxmış olan Bakı qalabəyisi müavini Malışevin yerinə Göyçay uyezd naçalniki [qəza rəisi] müavini kapitan Əziz bəy Bayrambəyov təyin olunur. Bayrambəyov bu günlərdə öz vəzifəsini ifaya şüru edəcəkdir [başlayacaqdır].

Bələdiyyə İdarəsində

- Bələdiyyə İdarəsi Bakı polismeysterinə müraciətən məlum etmişdir ki, hal-hazırda Bələdiyyə İdarəsindən izinsiz Balaxanı şosesi yanındakı sabiq vəba qəbristanında meyitlər basdırılmaqdadır. Bu isə səhiyyə nöqteyi-nəzərindən zərərdir. Bələdiyyə İdarəsi rica etmişdir ki, işbu işin önü alınmaq üçün lazımı tədabir ittixaz edilsin [tədbirlər görülsün].

- Bələdiyyə İdarəsi məlum etmişdir ki, konka həyətindəki Biçeraxov qoşunları tərəfindən oğurlanan şəhər əmlakının miqdarı 156 981 rublə təxmin edilməkdədir.

Ziyalılar ittifaqında

Fevralın 17-də Parlaman binasında yeni təşkil edilmiş olan "Bakı və Ətrafının Müsəlman Ziyalıları İttifaqı"nın birinci iclası vaqe olmuşdur. İclasda İttifaqın heyəti-rəyasəti seçilməsi məsələsi müzakirə edilmiş və əksəriyyəti-ara [səs çoxluğu] ilə zeyldəki [aşağıdakı] şəxslər seçilmişlərdir:

Doktor Seyidəli Seyidov sədr, mühəndis Ağa Axundov və Cəmil bəy Vəzirov müavinlər, Ağalar bəy Mahmudbəyov xəzinədar, Camo bəy Cəbrayılov katib.

Seçkidən sonra iclas zeyldəki [aşağıdakı] məsələləri müzakirə və həll etmişdir:

1) İdarə üçün mənzil hələlik "Nicat" maarif cəmiyyətinin mənzilində bina olunur.

2) İdarə üçün dəftərxana və başqa ləvazimat almaq katibə həvalə olunur.

3) İdarə iclası hər həftə düşənbə [bazar ertəsi] günləri təyin edilir.

4) Namizədlər hər iclasda hazır olmalıdırlar.

5) İttifaqın tarixi bəlli olmaq üçün hamı üzvlər qəzetələrdə İttifaqa dair məqalat və əxbarat [məqalələr və xəbərlər] təsadüf etdikdə həman qəzetəni alıb saxlamalıdırlar.

6) İttifaq tərəfindən heyətlər intixabı [seçilməsi] məsələsi müzakirə edilib və zeyldəki şəxslər intixab edilmişlərdir:

Texnika heyəti: Zivər bəy Əhmədbəyov, Kərim bəy Alxasov, Ağalar bəy Mahmudbəyov, Sadiq Hüseynov, Ələsgər bəy Bəylərbəyov, Mahmud bəy Axundzadə, Ağa Əminzadə.

İstixbarat [Mətbuat] heyətinə: Cəmil bəy Vəzirov, Mehdi bəy Hacıababəyov, Teymur bəy Bayraməlibəyov, Yaqub bəy Vəzirov və Nəsir Cavanşirov.

Maliyyə və iqtisad heyətinə: Ağa Axundov, Cəfər bəy Cəfərbəyov, Yaqub bəy Vəzirov, Cəfər Qasımov, Cahangir Qayıbov.

Tibb-səhiyyə heyətinə: Doktor Lətif bəy Mahmudbəyov, Allahverdiyev Əliheydər, Mir Əsədulla Mirqasımov, Əbülfəz Qarayev, Əliyev Muxtar.

7) Bayramlar münasibəti ilə "üskü [Novruz çərşənbələri] atəşləri" olmasın deyə iclas bu barədə mətbuat vasitəsi ilə əhaliyə müraciət edilməsini qərara alır.

8) Ümumi Sülh Konfransına gedən Azərbaycan mürəxxəslərinin [nümayəndələrinin] İstanbulda təxirə uğradıqları barəsində Əli bəyin bəyanatı müzakirə edilib, bu barədə mətbuat vasitəsi ilə bütün cahan demokratiyasına müraciət olunması qərara alınıb, istixbarat heyətinə həvalə olunur.

"İttihad" məktəbində gecə kursları

"İttihad" məktəbinin Müsəlman Müəllimləri İttifaqı tərəfindən kübarlara (böyüklərə) məxsus türki [türk dili], farisi [fars dili], rusi [rus dili], hesab tədris olunmaq üçün gecə kursları açılmışdır. Oxumaq arzusunda bulunan zəvat [şəxslər] məzkur [adı çəkilən] məktəbdə (Qubernski nömrə 137) Hacı müəllimə müraciət edə bilərlər.

"İttihad" məktəbinin Müsəlman Müəllimləri İttifaqı

Mütəəllim və mütəəllimələr ictiması [Oğlan və qız tələbələrin yığıncağı]

Fevralın 21-ində saat 5-də Birinci Realnı məktəbində Bakıda mövcud müsəlman student və kursis[t]kalarının [oğlan və qız tələbələrinin] ümumi iclası təyin edilmişdir. Məclisdə fövqəladə mühüm məsələlər müzakirə edilməli olduğundan üzvlərin iclasa gəlmələri xahiş olunur.

Mühazirə

Müsəlman müəllimləri üçün Xariciyyə naziri tərəfindən oxunacaq mühazirə təxir edilmişdir. Bu gün, cümə günü saat 11-də Duma salonunda nazir həzrətləri mühaziräni oxuyacaqdır. Müəllimlərin vaxtında gəlməsi mütəmənnadır [xahiş olunur].

Çarpayı tapılmışdır

Srağagün fevralın 19-unda Krasnokrestovski küçədə bir hammal bir dənə çarpayı gətirib bir qarabağlıya məxsus olduğunu və sahibini itirdiyini xəbər verərək soraq edirdi. Hammala 8 manat muzd verərək çarpayını saxlayırız. Sahibi "Azərbaycan" qəzetəsi idarəsində Xəlil İbrahim əfəndiyə yaxud Krasnokrestovski küçədə 39 nömrəli evə müraciət edə bilər.

Hadisat

Qatilin tövqif [həbs] edilməsi

İki ay bundan əqdəm [qabaq] Təzəpir küçəsində, 7-inci nömrə dalanda, 14 nömrəli evdə sükunət edən [yaşayan] İran rəiyyəti Əsəd Xəlil oğlu öz yeznəsi Məhəmmədsadiq Haqverdi oğlu tərəfindən öldürülmüş və həman evin tövləsində yerə basdırılmış imiş. Üçüncü məntəqə pristavı bu barədə məlumat alaraq tövləni axtardıqda, üç arşın dərinlikdə basdırılmış Əsədin meyiti tapılmışdır. Təhqiqatdan məlum olmuşdur ki, Məhəmmədsadiq İran rəiyyəti imiş. Rəsul oğlu ilə bahəm Əsədi öldürüb və basdırmışdır. Qatillərin hər ikisi tövqif [həbs] edilib, təhqiqat davam edir.

Oğurluq

Fevralın 16-sında gündüz saat 4-də Mariinski küçədə Qukasovun mağazasının qıfılı sındırılıb 200 min manatlıq bəzzaz malı [parça] oğurlanmışdır. Oğurlayanların tövqif edilməsindən ötrü ciddi tədbirlər ittixaz edilmişdir [tədbirlər görülmüşdür].

ERMƏNİSTANDA

Tiflisə gəlmiş olan Ermənistan Parlamanı sədri [Avetik] Saakyan "Zakavkazskoye slovo" qəzetəsinin mühərriri ilə etdiyi müsahibə əsnasında Ermənistan əhvalından bəhs edərək demişdir ki:

"Ermənistanın çörəyi yoxdur. Adamlar acından qırılır. Hərgah kənardan kömək olmasa, Ermənistan xalqı bütün qırılıb məhv olacaqdır. Gürcüstan paytaxtına gəlməkdən qəsdim Ermənistanın bu aclıq məsələsini həll etməkdir. Tiflisdə olan Müttəfiq dövlət nümayəndələri Ermənistan xalqına bu barədə müavinət göstərmək vəd etmişlərdir. Ümidvar oluram ki, Müttəfiq heyət nümayəndələri Ermənistanı bu tövr bədbəxtlikdən xilas edərlər."

Sonra Saakyan Ermənistanda hökmfərma olan [hökm sürən] səpmə yatalaq və qeyri müsri [yoluxucu] xəstəliklərdən bəhs edib deyir ki, bu tövr xəstəliklər geniş bir surətdə Ermənistanı bürümüşdür. Xəstəliklərlə mübarizə etməkdən ötrü Ermənistanın dava-dərmana, həkimə və qeyri lazım gələn şeylərə böyük ehtiyacı vardır.

Saakyan erməni qaçqınları haqqında deyir ki:

"Ermənistan qaçqınları Sərdarabad, Sürməli və qeyri rayonlarda yerləşdirilmişlərdir. Bu qaçqınların doğma yurdları xarabazara döndərildiyindən, qeyri yerlərdə qalmağa məcbur olmuşlardır.

Ermənistan Hökuməti ətrafla qəti-əlaqədədir [əlaqəsini kəsmişdir]. Dəmiryol, teleqraf münasibatı [əlaqələri] yoxdur. Odur ki, Ermənistanın ərzaq işləri barbad bir haldadır. Bu işlər ancaq o vaxt bərtərəf olar [aradan qaldırılar] ki, qonşu dostlarımız üsrət [çətinlik] çəkən qardaşlarının halını anlayarlar."

Saakyan sözünün axırında demişdir ki, hər halda bu saat Ermənistandan ötrü çörək, çörək, çörək lazımdır.

BƏYANİ-TƏŞƏKKÜR

Müdiri-möhtərəm! Bu təşəkkürnaməmin qəzetənizdə dərcini rica edərim.

Üçüncü İbtidai qız məktəbinin Müəllimələr Şurası dün həmin məktəbə təşrif gətirərək yoxsul qızlar nəfinə [xeyrinə] 200 manat ianə vermiş olan müəllim Haşim əfəndiyə qəzetəniz vasitəsi ilə səmimi təşəkkürünü ərz edir.

Müəllimələr Şurası

İDARƏDƏN CAVABLAR

- Dərbənddə **Mahmud Əfəndizadə** əfəndiyə: "Bəsirət" qəzetəsinin "Əbu Hüreyrə" haqqındakı yanlışı bizcə dəxi şayanitəəssüf bir keyfiyyətdir. Zənn edirəm "Bəsirət" özü dəxi bu yanlışı iqrar edib təshihini lazım bilər. Çünki, əminik ki, bu yanlış, məlumatsızlıq nəticəsi olaraq meydana gəlmişdir. Yoxsa başqa bir sui-fikir olmasa gərəkdir.

- Bülbülədə **Baqqal** əfəndiyə: Evdə bikar qalanda qəzetə oxumağa və qulaq asanlara qandırmağa başlasanız dava-dalaşma olmaz və ürəyiniz də qısılmaz.

- **Məzlum** əfəndiyə: "Məzlum, zalım-dır"! Hərçənd bu sözlərin sizin məqalənizə dəxli yoxdur. Ancaq xatirimizə düşdü yazdıq. Hər halda nahaq qanların çarəsi dar ağacında deyildir.

Mama
Gövhər xanım

Hər gün naxoşları qəbul edir saat 9-dan 12-yə qədər. Adres: Armyanski küçədə, 13 nömrəli evdə, 1-ci mərtəbə. (Bu yaxınlarda orada xüsusi təvəllüdxana [doğum evi] açılacaqdır.)

2695

Diş həkimi
İ. S. Tarşteynbaum

Dişlərə müalicə edir, ağrısız çıxarır, sadə və qızıl süni dişlər qayırır. Sisyanovski küçədə 41 nömrəli evdə (Çadrovı küçənin küncündə, Quba meydanı yanında).

2669

Arvad diş həkimi
M. S. İdaşkina

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Doktor
Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmraza [xəstəliklərə] düçar olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.

b-37

Doktor
Samuil İzrailoviç Kopelioviç

Daxili və əsəbi mərəzə mübtəla olanları hər gün axşam saat 5-dən 8-nə kimi qəbul edir. "914" dəvasını [dərmanını] istemal edir [işlədir]. Voronsovski caddədə nömrə 17, ikinci mərtəbə. Telefon 50-82 və 93.

Diş həkimi
S. M. Hamburq

Nikolayevski küçədə nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

Dişlərə və ağıza müalicə edir. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri və tükləri ağrısız çıxarır. Qızıl iş işləyir. Qəbul edir səhər saat 9-dan 2-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Petroqraddan gəlmiş doktor
İshaq Avetisoviç Atayans
(professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul etməyə başlamışdır. (Bövl [idrar] yolu azarını, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu ayna ilə müayinə edir. Hər gün axşam saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Telefonnı küçədə 6 nömrəli evdə, mənzil nömrə 3. Telefon 20-90.

2663

Arvad diş həkimi
Platonova

Mamalıq, qadın və əmrazi-daxiliyyəyə [daxili xəstəiklərə] mübtəla olanları qəbul edir hər gün səhər saat 8-dən 10-a kimi, axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

Telefon nömrə: 50-06. Adres: Kolyubakinski küçədə Parapetin küncündə ev nömrə 26.

2664

Baytariyyə həkimi və Tibbi fakültənin 2-ci kursunun müdavimlərindən **A.A.Ter-Bağdasarov** xırda heyvanları səhər saat 4-dən axşamadək, iri heyvanlara isə mal sahibinin evində baxır və cavan heyvanlara qiymət qoyur.

Ünvan: Karantinni küçədə nömrə 100. Telefon nömrəsi 43-08.

2681

Arvad diş həkimləri
Z.A.Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir. Qəbul olunur 9-2-yə və axşam 4-7-yə kimi.

Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradnı qapıdan.

215

Doktor
Ağahüseyn Kazımov

Qayıdıb əmrazı-daxiliyyəyə [daxili xəstəliklərə] mübtəla olan naxoşları qəbul etməyə şüru etmişdir [başlamışdır]: səhər saat 10-dan 12-yə kimi; axşam saat 4-dən 6-ya kimi. Ünvan: Parapetdə, Şəfi İbrahimovun evində 3-cü mərtəbədə. Telefon: 86-27.

2655

"Müsavat"da

Balaxanı mədənlər mərkəzi Müsavat şöbə idarəsi Sabunçu, Ramana, Balaxanı mədənlərində çalışan bütün müsəlman işçilərinə elan edir:

İşbu fevral ayının 22-də, şənbə günü saat 2-də Balaxanski krujokda [Balaxanı dərnəyində] yoldaşımız doktor Qənizadə cənabları mühazirə (leksiya) oxuyub siyasəti-hazirə [hazırkı siyasət] cərəyanlarına dair məlumat verəcək. Müqtəziyyati-zamana [dövrün tələblərinə] müvafiq xətti-hərəkət təyin etmək xüsusunda tövzihat [izahat] veriləcək. Binaənaleyh [ona görə], yuxarıda yazılan məntəqələrdə çalışan işçi qardaşlarımızın göstərilən vaxtda gəlmələri xahiş olunur.

Balaxanı mədənlər mərkəzi
"Müsavat" idarəsi
Sədr: Mirzəağa Kərimzadə
Katib: [Əbdürrəhim] Yusifzadə
39

Ərzaq Nəzarətindən
Elan

Ərzaq Nəzarəti bununla Bakıdan Azərbaycan Cümhuriyyətinin sair şəhərlər və qəsəbələrinə biduni-icazə [icazəsiz] hər növ mal və yüklərin aparılmasına müsaidə edir. Yalnız qənd, pesok, çay, papiros, ispiçka, spirt, yağ, manufaktura, lobya, düyü, buğda və un məhsulu istisna edilir.

Gəncədən və Zaqatala quberniyasından taxıl çıxartmaq qadağan edilir.

Qeyd 1: Hər növ ərzaq şeylərinin və yüklərinin Bakıdan Bakı qradonaçalstvasındakı kəndlərə icazəsiz aparmağa müsaidə edilir.

Qeyd 2: Neft şeyləri, dəmir və bu cür şeylərin aparılması işlərinə Ticarət və Sənaye Nəzarəti baxır.

Ərzaq naziri: K.Lizqar
Kançelyariya müdiri əvəzi: [Abbaşəli bəy] Makinski
42

Fəhlə Konfransı

Fabrika, mədən, zavod, kantor və gəmi komitələrinin və Həmkarlar İttifaqı nümayəndələri konfransının mabədi [ardı] bazar günü, fevralın 23-də, səhər saat 10-da, Fəhlə Klubunun binasında vaqe olacaq. Müzakirə ediləcək məsələlər:

1) Krasnovodskdan gəlmiş vəkillərin məruzəsi.
2) Fəhlə Klubunun bayramı.
3) Fəhlələrin münfərid [fərdi] çıxışları.
4) Sülh komissiyasının məruzəsi.
5) Fəhlə Vəkilləri Şurası haqqında.
6) Şəhər İdarəsi barəsində.
7) Ərzaq məsələsi.
8) Bəyanat.

Zavod komitələrinin və Həmkarlar İttifaqı sədrlərinin imzası və möhürü ilə təsdiq olunmuş etibarnamə ilə iclasa gəlməlidir.

Ev komitələrinin imzası ilə verilmiş etibarnamələr batildir [etibarsızdır].

Həmkarlar İttifaqı Şurası
40

Opera
Axşam tamaşası
Hökumət teatrosunda
Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli
Qardaşlarının müdiriyyəti
Cümə günü cəmadiyələvvəl ayının 20-sində
1337 sənəsi (fevralın 21-ində 1919) bu mövsümdə
ikinci dəfə olaraq təntənəli bir surətdə
mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır.
Üzeyir bəy Hacıbəylinin
yazmış olduğu məşhur
"Əsli və Kərəm"
operası 6 pərdədə.
Bu dəfə isə oyun təzə artistlər iştirakıyla olub,
təfsilat proqramda olacaqdır.
Kərəm atəş üzərində yanacaqdır.
Balet, bir dəstə qızlar və
oğlanlar xoru olacaqdır.
Biletlər imdidən teatronun kasasında
satılmaqdadır. Tamaşa başlanacaqdır
axşam saat 8-in yarısında.

41

Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir bəy

TRANSLİTERASİYA İLƏ BAĞLI QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Azərbaycan Məclisi-Məbusanında

"qorucu": bu söz qəzetdə gah "qorucu", gah "qoruqçu" kimi getmişdir.

"misqal": 4,266 qrama bərabər çəki vahidi olmuşdur.

"Məclisi-Məbusan nəzarətçisi (1) ayda 1000 manat…": mötərizə içindəki rəqəmlər işçilərin sayını göstərir.

Sülh ətrafında

"C maddəsi": qəzetdə "V maddəsi" kimi getmişdir.

Vilsonun nitqi

"…müharibəyə girişmiş bütün məmləkət əhlinin...": "əhlinin" yerinə qəzetdə "əhalinin" getmişdir.

"Hərgah bunu ifa etməsəniz…": qəzetdə "hərgah bunu ifa etsəniz…" getmişdir.

Bakı xəbərləri

"Qubernski": Bakıda, indiki Nizami küçəsi.

"Krasnokrestovski": Bakıda, indiki Şeyx Şamil küçəsi.

"Təzəpir": Bakıda, indiki Mirzə Fətəli küçəsi.

"Mariinski": Bakıda, indiki Rəsul Rza küçəsi.

Ermənistanda

"Zakavkazskoye slovo": Tiflisdə 1919-1921-ci illərdə nəşr edilən gündəlik qəzet. Erməni burjuaziyasının maraqlarına xidmət edən "Kavkazskoye slovo" qəzeti erməni-gürcü müharibəsi günlərində Gürcüstan hökuməti tərəfindən bağlandıqdan sonra bu adla çıxmağa başlamışdır.

İdarədən cavablar

"Əbu Hüreyrə" (? - 678): səhabə.